

Finansdepartementet
PB 8008 Dep
0030 Oslo

Oslo, 16. mars 2012

Deres ref: 10/2389 ReE

Vår ref.: BTH

Høring – rapport fra arbeidsgruppe om regnskapsføring av ny AFP i privat sektor

Vi viser til høringsbrev av 16.11.2011, og kontakt vedrørende utsatt høringsfrist.

1. Innledning

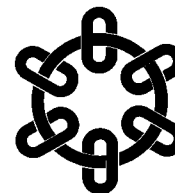
Arbeidsgruppen som har avgitt rapporten om regnskapsføring av ny AFP har som mandat først å beskrive ordningen og regnskapsreglene og dernest å ”gå gjennom argumentene og vurderingene.....for hvordan ny AFP bør behandles i arbeidsgiverforetakenes regnskaper”. Den første delen av dette mandatet er ivarettatt på en tilfredsstillende måte, mens den siste delen av mandatet etter vår mening er mangelfullt besvart.

Utgangspunktet for regnskapsføring av pensjonsordninger er at pensjonsløfter er forpliktelser for foretakene, og forpliktelser skal balanseføres. Fra dette utgangspunktet gjelder noen unntak. Dersom pensjonsforpliktelser ikke balanseføres som en følge av slike unntaksregler, må regnskapet inneholde noteopplysninger om forholdet. Unnlatt regnskapsføring av forpliktelser eller unnlatt noteopplysning om forpliktelser gir mangelfulle og misvisende regnskaper.

Dersom det foreligger praktiske begrensninger på muligheten for å regnskapsføre en forpliktelse eller gi noteopplysninger, må det iverksettes tiltak for å rydde disse begrensningene av veien. I tilfellet med AFP er det nødvendig at den regnskapspliktige får tilgang på relevante opplysninger for at regnskapsføring kan finne sted eller for at tilstrekkelige noteopplysninger skal kunne gis. Som vi skal komme tilbake til nedenfor mener vi at den mest hensiktsmessige organiseringen av dette er at overordnet myndighet, dvs. Finansdepartementet og Arbeidsdepartementet, legger til rette for slik informasjonstilgang.

Vi mener at AFP-ordningen omfattes av reglene om pensjonsytelser i IAS 19/NRS 6. Vi mener også, i likhet med arbeidsgruppen, at den er en flerforetaks ytelsesordning. Rapporten burde etter vårt syn særlig ha drøftet og gitt svar på de sentrale spørsmålene som må løses for regnskapsføring etter disse standardene, nemlig

- i) Om totalforpliktelsen i ordningen lar seg beregne
- ii) Om den i så fall lar seg fordele pålitelig til medlemsforetakene

Vi konsentrerer denne høringsuttalelsen om disse to hovedpunktene. Vår konklusjon er at disse spørsmålene må utredes nærmere og besvares, særlig spørsmål ii) om fordeling av totalforpliktelsen til medlemsforetakene.

Det er det enkelte foretak som har ansvar for det regnskapet som avlegges. I dette ligger at det enkelte foretak må ta stilling til om en forpliktelse kan estimeres pålitelig nok for balanseføring, eller om det i mangelen av et tilstrekkelig pålitelig estimat for balanseføring kun kan gis relevant noteinformasjon om forpliktelsen.

2. Lar totalforpliktelsen i ordningen seg beregne, og hvordan skal dette gjøres?

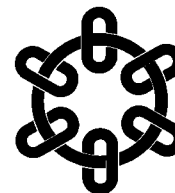
Det framgår av rapporten punkt 9.6.1 at for at ordningen skal kunne regnskapsføres, må det være mulig å beregne forpliktelsen for ordningen totalt sett i samsvar med regnskapsreglene.

Etter vårt syn vil det være mulig å beregne forpliktelsen på totalnivå. Denne forpliktelsen er imidlertid mer omfattende enn den forpliktelsen som Fellesordningen beregner for medlemmer over 62 år. Regnskapsmessig har man også en forpliktelse knyttet til yngre ansatte. Ved måling av forpliktelsen på totalnivå må det gjøres forutsetninger om hvor mange av dagens medlemmer som ikke vil fylle vilkårene for å få AFP, for eksempel fordi den ansatte dør eller blir ufør, på grunn av jobbskifter til foretak utenfor ordningen (turn-over fra ordningen) eller på grunn av manglende oppfyllelse av 3 siste år-vilkåret eller 7 av de 9 siste årene-vilkåret. Selv om det knytter seg usikkerhet til en beregning av en totalforpliktelse for AFP-ordningen på grunn av forannevnte forhold, tilsier regnskapsregelverket at forpliktelsen lar seg måle med tilstrekkelig pålitelighet for regnskapsformål.

Hovedregelen i IAS 19.67¹/NRS 6.32 er at forpliktelsen beregnes ut fra ordningens ytelsesformel. Det er unntak for blant annet sluttlønnbaserte ordninger der ytelsene beregnes ut fra et framtidig lønnsnivå som benyttes for alle opptjeningsår, og dermed gir spesielt stor uttelling for lønnsvekst sent i karrieren. Ny AFP har ikke denne opptjeningsprofilen, men legger isteden lønn i hvert enkelt år til grunn. Vi mener derfor at det vil være riktig å benytte hovedregelen for beregning av forpliktelsen. I en slik beregningsmetode er det ikke behov for å estimere framtidig lønnsvekst for å beregne forpliktelsen.

En beregning av forpliktelsen for ordningen totalt som beskrevet over, krever tilgang til inntektsdata for den enkelte ansatte fra han er 13 år. Det er data Arbeids- og velferdsetaten har. Fellesordningen har informasjonen om hvem som er ansatt i medlemsforetakene. Vi mener at Finansdepartementet må legge til rett for at Arbeids- og velferdsetaten kan utlevere inntektsdataene og pålegge Fellesordningen å innhente disse samt foreta beregning av totalforpliktelsen, eventuelt at det legges til rette for at andre foretar beregningen. Vi mener at informasjon om regnskapsmessig forpliktelse for AFP-fellesskapet samlet er viktig både for de deltakende foretakene og samfunnet som helhet. Dette gjelder uavhengig av om en blir i stand til å fordele forpliktelsen på de enkelte foretak i tråd med kravene i

¹ Henvisningen er til någjeldende IAS 19. Tilsvarende bestemmelse finnes i IAS 19R.70.

regnskapsstandardene, jamfør pkt. 3 nedenfor. Også uten balanseføring, mener vi at informasjon om totalforpliktelsen for ordningen og annen informasjon som kan gi regnskapsbrukerne grunnlag for å vurdere hvordan dette vil påvirke foretaket er viktig.

Dersom Fellesordningen ikke leverer beregninger av totalforpliktelsen kan det ikke utelukkes at den kan estimeres av andre. De regnskapspliktige må i tilfelle vurdere om et slikt estimat for totalforpliktelsen er tilstrekkelig relevant og pålitelig som grunnlag for regnskapsføring eller noteinformasjon i regnskapet. Et slikt estimat vil ventelig framstå som mindre pålitelig enn en beregning basert på faktisk populasjon og opptjening.

3. Lar forpliktelsen seg fordele pålitelig til medlemsforetakene?

Utgangspunktet er at foretakene skal innregne sin proporsjonale andel av ordningens netto forpliktelser, såfremt det foreligger tilstrekkelig informasjon til å regnskapsføre flerforetaksordningen som en ytelsesbasert ordning, jamfør IAS 19.29² (NRS 6.23) og IAS 19.50.

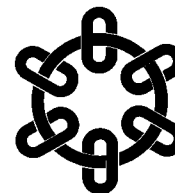
I visse tilfeller kan det være at et foretak ikke er i stand til å identifisere sin andel av ordningens underliggende økonomiske stilling og resultat med tilstrekkelig grad av pålitelighet for regnskapsmessige formål, jamfør IAS 19.32³. Dette kan forekomme dersom pensjonsordningen utsetter de deltakende foretakene for aktuarmessig risiko tilknyttet ansatte i andre foretak, med det resultat at det ikke er grunnlag for konsekvent og pålitelig fordeling av forpliktelsen på de enkelte foretakene som deltar i pensjonsordningen. I slike tilfeller skal foretakene regnskapsføre ordningen som en innskuddsordning, jamfør IAS 19.32.

Usikkerhet knyttet til beregningene, herunder at foretakene utsettes for aktuarmessig risiko fra andre foretaks ansatte, er ikke i seg selv nok til å unnlate å regnskapsføre flerforetaksordningen som en ytelsesbasert ordning. Regnskapet bygger på prinsipper som sikrer at det oppfattes som troverdig. Informasjonen anses å være troverdig gjengitt når den er fullstendig, nøytral og ikke inneholder vesentlige feil, jamfør for eksempel IASBs konseptuelle rammeverk. IASBs konseptuelle rammeverk utdyper dette slik i QC15:

“Faithful representation does not mean accurate in all respects. Free from error means there are no errors or omissions in the description of the phenomenon, and the process used to produce the reported information has been selected and applied with no errors in the process. In this context, free from error does not mean perfectly accurate in all respects. For example, an estimate of an unobservable price or value cannot be determined to be accurate or inaccurate. However, a representation of that estimate can be faithful if the amount is described clearly and accurately as being an estimate, the

² Tilsvarende bestemmelse i IAS 19R.32

³ Tilsvarende bestemmelse i IAS 19R.36

nature and limitations of the estimating process are explained, and no errors have been made in selecting and applying an appropriate process for developing the estimate”.

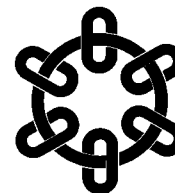
Det er foretaket som må ta stilling til om de enkelte estimatene er tilstrekkelig pålitelige. Det er ikke konkretisert i IAS 19/NRS 6 hva som skal til for at det er grunnlag for konsekvent og pålitelig fordeling. Målet med allokering av planens forpliktelse til de deltakende foretak er for det enkelte foretak å kunne innregne en forpliktelse som reflekterer den andelen av opptjente ytelser i planen som foretaket skal dekke gjennom framtidige premier. Rapporten trekker fram relevante momenter som tilgang/avgang medlemsbedrifter, lønnsvekst, turn-over og uførhet som eksempler på forhold som må vurderes for å avgjøre om en fordeling er konsistent og pålitelig, men for å trekke en konklusjon tar ikke arbeidsgruppen, etter vår vurdering, i tilstrekkelig grad stilling til hvordan de ulike parametrene påvirker påliteligheten og heller ikke hvorvidt samspillet mellom disse øker eller reduserer den samlede usikkerheten.

Vi er enige i rapportens antagelse om at en konsekvent og pålitelig allokeringsnøkkel må reflektere hvordan overskudd og underskudd i ordningen vil påvirke det enkelte foretaks fremtidige bidrag for opptjente ytelser til nåværende ansatte i ordningen. Arbeidsgruppen refererer innledningsvis fra Finanstilsynets brev til Finansdepartementet av 1. november 2010 der Finanstilsynet uttaler at det er mulig at det kan fastsettes en allokeringsnøkkel for ny AFP-ordning med utgangspunkt i et foretaks samlede lønnsutbetalinger sammenholdt med samlede lønnsutbetalinger for alle foretak som deltar i ordningen. Verken Finanstilsynet eller arbeidsgruppen har imidlertid konkludert på dette punktet.

Arbeidsgruppen konkluderer med at ”ny AFP-ordning er en komplisert flerforetaksordning med en rekke kollektive og solidariske elementer. Kryssubsidieringen skaper utfordringer knyttet til å kunne foreta en konsekvent og pålitelig allokering. Disse utfordringene kan reduseres dersom det finnes en allokeringsnøkkel som hensyntar de ulike solidariske elementene knyttet til turn-over, lønnsvekst, uførhet med mer. I praksis er det trolig vanskelig å fastsette en allokeringsnøkkel som hensyntar disse elementene, og som gir et riktig bilde av forpliktelsen på et gitt tidspunkt og på variasjoner i forpliktelsen over tid”.

Vi er enig i arbeidsgruppens vurdering av at det er flere forhold i AFP-ordningen som skaper utfordringer for å regnskapsføre ordningen som en ytelsesbasert ordning. Som nevnt over, er imidlertid ikke usikkerhet i seg selv nok til at ordningen skal regnskapsføres som en innskuddsordning. For at unntaksregelen skal komme til anvendelse, må disse forholdene medføre at det ikke er mulig å måle og/eller allokere forpliktelsen på en pålitelig måte. Kryssubsidiering skaper kun et problem dersom den varierer over tid, og etter vår vurdering har ikke arbeidsgruppen i tilstrekkelig grad vurdert og dokumentert konsekvensene av usikkerheten. Følgelig kan det ikke tas endelig stilling til dette spørsmålet før det er foretatt beregninger som illustrerer hvilken effekt usikkerheten kan ha for den allokerte forpliktelsen.

Etter vår vurdering må det foretas beregning eller estimering av forpliktelsen med tentativ fordeling på de enkelte foretakene ut fra mulige nøkler, for eksempel som indikert av Finanstilsynet. Videre må det foretas simuleringer som illustrerer effekten av å endre

fordelingsparametrene for å kunne ta stilling til om den tentative fordelingen vil være tilstrekkelig pålitelig. Dersom den ikke er tilstrekkelig pålitelig må det vurderes hvordan allokeringsnøkkelen kan tilpasses med ytterligere parametre. Dette innebærer også en vurdering av om og eventuelt hvordan en pålitelig kan estimere det fremtidige årlige nivået på antall ansatte i det enkelte medlemsforetak, herunder også lønnsutviklingen i det enkelte medlemsforetak, tilgang og avgang av medlemsbedrifter i ordningen samt fremtidige, årlige premienivå.

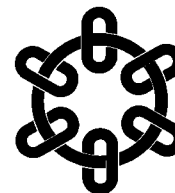
4. Regnskapsmessig behandling dersom forpliktelsen ikke lar seg fordele

Dersom AFP regnskapsmessig må behandles som en innskuddsordning, støtter vi arbeidsgruppen i at det er viktig med krav til relevante noteopplysninger. IAS 19R inneholder utvidede krav til noteopplysninger for flerforetaksordninger sammenlignet med gjeldende IAS 19. Blant annet er det nye krav til opplysning om fonderingsordningen, inkludert metoden for å beregne premiesatsen og minimumskrav til fondering, samt en indikasjon på foretakets deltakelse i ordningen sammenlignet med andre deltakende foretak (for eksempel ved foretakets andel av total premieinnbetaling til ordningen eller foretakets andel av aktive medlemmer i ordningen), jmfør IAS 19R.148. For å oppfylle opplysningskravene er de deltakende foretakene i praksis avhengige av at Fellesordningen leverer disse opplysningene.

Vi støtter arbeidsgruppen i at informasjon om fremtidig premie er viktig. IAS 19R krever om premier bare at nivået for neste regnskapsperiode skal opplyses om. Som omtalt i pkt 2, mener vi også at informasjon om regnskapsmessig forpliktelse for AFP-fellesskapet totalt og eventuelt foretakets andel beregnet ut fra andel av premiegrunlaget eller på annen relevant måte er en viktig noteopplysning.

5. Videre arbeid og oppsummering

Vi kan ikke se at det fremgår klart av høringsbrevet om departementet ser for seg at det skal gjøres et videre arbeid knyttet til regnskapsføring av AFP. Det fremgår av rapporten punkt 9.1 at arbeidsgruppen mener at hensikten med rapporten er å gi grunnlag for et videre arbeid med å klargjøre den regnskapsmessige behandlingen av AFP-ordningen. Som påpekt i innledningen samt i punkt 2 og 3 over, mener vi at det er behov for å gjøre mer arbeid med tilrettelegging for korrekt regnskapsmessig behandling. NRS tilbyr seg å bistå i dette arbeidet. NRS vil, etter at et slikt arbeid er ferdigstilt, ta stilling til om, og i tilfelle på hvilken måte, det får betydning for NRS 6 Pensjonskostnader og NRS Veiledning IAS 19.

Etter vårt syn kan totalforpliktelsen i ordningen beregnes, og det må legges til rette for at dette både kan gjøres og blir gjort. Vi mener at det utifra arbeidsgruppens rapport ikke kan konkluderes på spørsmålet om forpliktelsen lar seg fordele pålitelig til medlemsforetakene, og at det derfor er behov for å gjøre mer arbeid for å tilrettelegge for korrekt regnskapsmessig behandling.

Med vennlig hilsen
Norsk RegnskapsStiftelse

Elisabet Ekberg
Leder Regnskapsstandardstyret

Erlend Kvaal
Leder Fagorgan IFRS

